

FIATAL NEVELŐK FÓRUMA

PÁLYAKEZDÉSEM ÖRÖMEI — GONDJAI

Alig múlt egy éve, hogy kézhez vettem friss tanári diplomámat. Szinte észrevétlenül, egyik napról a másikra lettem diákból tanár. Ez önmagában is olyan élmény, amelyben az embernek csak egyszer van része. A tanári szóba, az osztályozó értekezlet, a napló varázsa valóság lett. Megtartottam nagy izgalmak közepette az első órámat, beírtam életem első, önálló osztályzatait. Bevallom az első hetekben sokszor néztem aggódva a hátrulsi padok felé, ahol szakvezető tanáraink ültek a gyakorló iskolában és jegyezték ténykedésünket. A hirtelen jött önállóság örömmel és aggodalommal töltött el. Vajon jól csinálom-e? Mit lehet a 40 szempárból kiolvasni? Sokszor nem is mertem beírni az osztályzatot, csak a tanítás befejezése után, mert úgy éreztem, nem tudtam eléggé odafigyelni a felelőre, hiszen annyi volt az új és szokatlan momentum egy órán, amire figyelni kellett.

Most, amikor eltelt pályakezdésem első éve, telve gazdag élményekkel, örömmel, gondokkal, többen tették fel a kérdést: „no mi a véleményed az első évről?” Ha csak a kellemes élményeket veszem sorra, akkor a válasz egyszerű, ha viszont a nehézségeket, gondokat, problémákat is sorra veszem, akkor rendkívül nehéz és bonyolult.

A Pedagógiai Szemle legutóbbi 7—8. számában mindenre kiterjedő, igényes írás jelent meg Karlovitz János tollából, amely a kezdő pedagógusok szakmai problémáival foglalkozik. Ezt szeretném kiegészíteni, kicsit más nézőpontból megközelíteni. Három azonos kérdést szeretnék kiemelni és részletesebben elemezni.

1. A tantestületekbe, mint új közösségbe, és az iskola életébe való beilleszkedés.

2. A harmadik szak problémája.

3. A „nem szak” tanítása.

Természetesen ezeken kívül még számtalan más kérdés is van, — gondolom e beszámolóba, még több, kezdő nevelő is bekapcsolódik és elmondják azokat.

1. A tantestületbe való beilleszkedés.

Az új testületbe való beilleszkedés nem hasonlítható a főiskolai kezdéshez, mert ott azonos korú és iskolai végzettségű társakról volt szó, itt viszont mindkettő eltérő. A tantestületbe való beilleszkedés kétoldalú. Mit tudok nyújtani és mit kapok az új közös-

ségtől. Természetes, hogy az új, kezdő, fiatal nevelőtől várnak, és ezt a várakozást igazolni kell. Objektíve erre minden lehetőség adott, csupán rajtam múlik mit tudok és akarok nyújtani. Én szerencsés helyzetbe kerültem, mert az iskolám igazgatója egyetlen elképzelésemre sem mondott nemet, szabadon megvalósíthattam terveimet, és ez rendkívüli ösztönző erővel hatott rám. Nem jó viszont az a szemléletmód, amelyet több kartárs képvisel „Felszólalod a normát”, — nem erről van szó. Tenni akarok, nagyon sokat tenni, és ebből csak az iskolának, a gyerekek számainak származik haszna. Egyik évfolyamtársam így ír: „A túlórákat igazgatónk úgy elosztotta, hogy abból a fiataloknak még véletlenül sem jutott” Vagy: „Számított tanítók, (biológus) de segítséget nem kérhetek, mert a számtan szakos kartársnő alig áll meg a tanárban, ha vége van az órájának azonnal rohan haza.” Ezek kirívó esetek, de sajnos vannak. Saját iskolámban ezt cáfólok, ez viszont kevés. Én is számított tanítók, de minden segítséget megkaptam a szakosoktól, ezenkívül a múlt tanévben rengeteget hospitáltam náluk. Eredményesen dolgozni csak így lehet. Tenni, adni és kapni!

Egy dolgot szeretnék leszögezni: Egyetlen kezdő nevelő sem várjon arra, hogy csak kijelölt feladatokat hajtson végre. Merjen kezdeményezni újat, egyéniségének, felkészültségének, érdeklődésének megfelelő területen. A képességeivel mindenki tisztában kell, hogy legyen és ha a munkáját ennek alapján végzi, nem lehet probléma. Sohasem nézzék azt, hogy 1 órákor hányan veszik a kalapjukat, hanem azt: mi az, amit még ma meg tudok csinálni. Nem feltétlenül fontos az előzőben a többséghez hasonlítani: A jövő szava más, még akkor is, ha ma ezt kevesen értik meg. Én sohasem azért dolgozom, „hogy bevágódjak”, — ahogyan többen elkönnyvelik, hanem azért, mert igényem a többet. A kezdők előtt is mindig három szempont lebegjen, akkor könnyebbé válik a munka: igényesség, szakmai biztonság és tájékozottság.

2. A harmadik szak.

1967-ben biológia-földrajz-mezőgazdasági ismeretek szakon végeztem a Szegedi Tanárképző Főiskolán. A gyakorlati pedagógiai

munkában mások és saját tapasztalataim alapján legtöbb probléma a harmadik szak területén mutatkozik. A probléma leszűkítve a következő:

1. 1963-ban a biológia-földrajz szakhoz csak mezőgazdasági ismereteket választhatunk harmadik szakként, ha megfelelt az érdeklődésünknek, ha nem. Ez még nem lett volna probléma: DE: 2. A harmadik szak terén a Főiskola nem nyújtotta azt a felkészítést több tekintetben, amelyet az általános iskola igényelt volna.

a) csak mezőgazdasági gyakorlatokat végeztünk- ezt is hiányosan, hetekig végeztünk azonos munkákat (ásás, kapálás) nyilván, a nagy területhez szükséges volt a munkaerő.

b) Négy év alatt famunkából egy ásonyelet és egy ágyásjelzőt készítettem, talajtani gyakorlatot pedig kétszer végeztem a laboratóriumban.

c) Háztartási ismeretekből- amely az általános iskolai anyag nagy részét teszi ki, — egyetlen egy órát nem láttam és nem hallgattam.

d) Számtalan alkalommal végeztem olyan munkát, amely a harmadik szakkal semmiféle kapcsolatban nem volt (téglatasztás, ablakfestés, mosogatás, takarítás stb.)

A munka fogalmát ez kimerítette, viszont a tényleges anyag elsajátításától, órákat, napokat, heteket rabolt el és én a hallgató, ebből semmit sem profitáltam.

Eredmény: Amikor rám osztották a heti 16 gyakorlati órát azt sem tudtam hová kapkodjak, hogy kézimunkázni, (módszertanilag is helyesen) szoknyát szabni megtanuljak. A szabásrajzokat hetekig tanultam, gyakoroltam, a 8. osztályban mégis belezavarodtam. Ez és hasonló eset biztos, hogy nem növeli az önbizalmát egyetlen kezdőnek sem. Nagyon szomorú, hogy a harmadik szak újbóli megtanulása sok energiákat köt le, olyan energiát, amit munkájuk tökéletesítésére használhatnának fel. Nem egy beszámolóból csendül ki a megállapítás: „Ehhez nem szükséges tanári diploma, egy varrónő vagy egy szakácsnő eleget tudna tenni feladatának” Vagy: „Ehhez felsőfokú szóleszeri, borászati technikum is elegendő lenne.” A gyakorlati foglalkozás többi problémáját nem értem, pedig nagyon sok égető kérdés vár itt válaszra. Egy biztos: az így kialakult felkészületlenség a kezdő számára hosszú ideig jogos támadási felület, amely az egén szempontjából egyáltalán nem közömbös.

3. A „nem szak” tanítása

Nagyon sokan vagyunk a végzetek közül, akik szakot egyáltalán nem tanítunk, vagy

csak részben. Sajnos az évfolyamnak éppen a legkomolyabb munkát végzői nem jutottak szakjukhoz. Felvetődik a kérdés: Miért volt akkor a nagy munka? Idősebb kollegák erről így vélekednek: „Várjál sorodra én is így kezdtem” — részben igaz, de miért törvényszerű az, hogy 1968-ban is így legyen? Nagyon téves illúzió volna közeli változást várni, mert az én tantestületemben is van rajtam kívül 5 biológia-földrajz szakos tanár. E probléma hatványozottan jelentkezik a kezdők esetében, hiszen alig tanítottunk 8—10 órát tárgyanként, gyakorlat nélkül kimarad 2—3 év, vagy több és rengeteget felejtünk szakmailag és módszertanilag is. Közben az idő arra megy el, hogy naponta tanulom a „nem szakot” szószertan a könyvből- mert a gyerekek nem vehetik észre felkészületlenségemet — és idő egyszerűen nem marad arra, hogy szakfolyóiratokat forgassak.

Akik ebben a helyzetben vannak azt tanácsolom: vegyenek részt szakos továbbképzéseken és hospitáljanak szakos órán másoknál, amennyit csak idejük enged. A tantestületben több egyszakos nevelő van, így alakul ki az a furcsa helyzet, hogy az orosz szakos tanár élővilágot tanít, én a biológus pedig küszködök a számtannal. Ez sajnos objektív tény, az igazgatóm a legjobb jóakarata ellenére sem tudja megoldani.

Nagyon sokat és kedvvel, lelkesedéssel dolgoztam az első évben, mégis mindig úgy éreztem: olyan futó vagyok, akinek a rajt elhangzásakor lekötötték a lábát. Nagyon bánt és állandó lelkiismeretfurdalásom van amiatt, hogy a szakomban nem tudom elképzeléseimet megvalósítani és felkészültségemet bizonyítani. A Művelődésügyi Minisztérium 5. sz. módszertani levele sok dologra figyelmeztet. Az 5. osztály átmeneti problémája ismert. Megalapozó minden tárgyból. Felvetődik bennem a kétely: hogyan alapozom meg én, a nem szakos, az 5. osztály számtan tudását az egész problémakör átlátása nélkül? Ugyanakkor rajzszakos vezet be az élővilágba, amit nekem kellene tennem. A munkámat a legjobb tudásom szerint igyekszem végezni, de miért hagyunk annyi hasznos elkövetést kihasználatlanul, hiszen ezzel a gyerekeket és az oktató-nevelő munkát károsítjuk?

Osszegében véve szép a tanári pálya, a problémák ellenére is öröm dolgozni, jó és szokatlan botladozni a gyerekek között, érdemes érték munkálkodni. Ezúton is kérem, a kezdő, fiatal nevelőket, mondják el véleményüket pályakezdésükről, hiszen a közös véleménycsere és beszámoló mindannyiunk hasznára válik.

Függ Tiborné
általános iskolai tanár
Hódmezővásárhely